

Kočevar v Ljubljano), 11 prov. gimn. učiteljev je dobilo def. mesto (Slovenec 0), 51 suplentov je dobilo def. mesto (Slovenec 5, in sicer pridejo na novomeško gimnazijo: prof. kand. dr. O. Ažman, supl. na II. drž. gimn. v Ljubljani, dr. Janko Lokar in supl. na realki v Ljubljani dr. V. Šarabon, supl. na slov. gimn. vzporednicah v Celju Ivan Bračko istotja, supl. na gimn. v III. okraju na Dunaju Fran Skok na gimn. v XVII. okraju), 24 suplentov je dobilo prov. mesta (Slovenec 0). — Že v drugem terminu razpisani mesti: a) za klas. filologijo na nemški gimnaziji v Ljubljani in b) za moderno filologijo v Gorici nista zasedeni, vkljub temu, da so se oglasili kvalificirani prosilci.

Knjževnost in umetnost.

Zvonček objavlja v 9. številu to-le vsebino: 1. Drugačni časi. Fr. Rojec. Pesem. — 2. Kaj nam je pripovedoval naš dedek. A. Pesek. Povest. — 3. Cesarški lovec. Ivo Trošt. Povest s podobo. — 4. Metuljček. Josip. Pesem. — 5. Darežljivi otroci. Maza Gregorčičeva. Igrica v petih prizorčkih. — 6. Dežja bo treba. Fran Košir. Legenda. — 7. Tri miške, Ivan Stepko. — 8. Pravljica o rdeči roži. Dušana. Pravljica. — 9. Ljubi mačici, ljubi igračici. Podoba v barvotisku. — 10. Premodre glave. Silvester K. Narodna smešnica. — 11. Dobro jutro. Fr. Kolednik. Pesem. — 12. Pesem ženjice. Bogumil Gorenjko. Pesem. — 13. Ob žetvi. Bogumil Gorenjko. Pesem. — 14. Kameleon. Lad. O. Poučni spis s podobo. — 15. Koristen svet. Fr. Jordan. Povest. — 16. Pouk in zabava. Zastavica v podobah. Vladko Rojec. — Moj dom. Iv. Kiferle. Uglasbena pesem. — Rešitev. — Kotiček gospoda Doropoljskega. — Toplo priporočamo!

Kulturno delo.

+ **Sistematično ljudsko-izobraževalno delo** uvede slov. akad. ferialno društvo „Balkan“ v Trstu. Osnoval se je v zvezi s tamšnjim učiteljskim društvom poseben odbor. Oglasilo se je že mnogo predavateljev. Predavanja se bodo vršila po vzoru dunajskih ljudskih visokih šol.

+ **Socialni odseki** „Zavezin“ društva se pripravljajo, da priredijo v letošnjih zimskih mesecih širom slovenskih pokrajin izobraževalne tečaje. Tako je prav! S prosveto k svobodi!

Politiški pregled.

* **Deželni zbori** bojo sklicani baje dne 22. in 23. septembra na kratko zasedanje, ki pa ne bo trajalo več ko 8 dni, ker namerava vlada sklicati državni zbor dne 5. oktobra. — Kakega praktičnega pomena naj bi bilo osemdnevno zasedanje deželnih zborov? Nikakega!

* **Za lex Axman.** Med Nemci se je pričelo gibanje, da se za zakon Axman doseže sankcijo in se tako prepreči otvarjanje čeških šol na Nižjem Avstrijskem.

* **Vseslovanski kongres v Sofiji.** Ker se je na letošnjem vseslovanskem kongresu v Petrogradu odločilo, da se bo prihodnji kongres vršil v Sofiji, so se mestni patriotični krogi začeli pripravljati, da bi se kongres vršil že v maju 1910. Ustanovil se je pripravljalni odbor, ki mu je na čelu „Slavjansko družestvo“. — Mestni svet je daroval prirediteljem kongresa 50.000 levov.

* **Razkol v socialni demokraciji v Trstu** je tako dozorel, da je ustanovil bivši državni poslanec Pagnini novo soc. stranko, ki bo imela tudi svoje glasilo.

* **Kulturni škandal.** Češka šola v Poštorni je zaprta. Posl. Šlinger je šel k seki načelniku Kančeri ter zahteval, naj se prizna rekurzu proti dotičnemu odloku naučnega ministrstva odgodno moč in naj se šole ne zapre, dokler ne bo rekurz definitivno rešen. Kančera je izjavil, da ne more ničesar storiti, ker je vsa stvar postala „politikum“ ter vprašanje političkega vpliva in političke moči. Tako se postopa v Avstriji s šolskimi, t. j. čisto kulturnimi vprašanji!

* **Katoliška cerkev v službi germanizacije.** Župnik v Poštorni na Nižjem Avstrijskem je naznanil vodstvu tamošnje češke šole, ki jo vzdržuje šolska družba „Komensky“, da mu je po analogi škofijskega ordinariata nemogoče dati češki šoli v bodočem šolskem letu kateheta. Tako je torej tista podpora, ki jo uživajo Slovani v Avstriji od strani škofijskih ordinariatov v boju za slovenske šole v pomembnih in v mešanih občinah.

* **Pomiloščenje v Bosni.** Listi javljajo, da bo vladar na dan, ko se v Bosni proglasi ustava, pomiloštil vse političke zločince, ki so že obsojeni ali pa se nahajajo še v preiskavi. To pomiloščenje bo baje tudi vojaškim beguncem vprid.

* **Poljaki so za Čeha.** Krakovska „Nowa Reforma“ piše, da početje Čehov v

današnjih dneh, to je njihov izlet v nemško ozemlje in na Dunaj ter njihove zahteve po čeških šolah niso pretirane, ampak celo umerjene in opravičene. Pravi nadalje, da bi Nemci to Čehom morali dovoliti.

* **Slovaki priporočajo obisk čeških šol.** „Lidove Novine“ priobčujejo uvodni članek, v katerem pozivljajo slovaške starše, naj pošiljajo svoje otroke mesto v madjarske in češke šole. — Članek poudarja, da mesta učiteljev, duhovnikov in šolskih ravnateljev niso več primerna za slovaško mladino zaradi madjarizacijskega dela škofov in drakoničnih Apponijevih šolskih naredb, ki onemogočijo slovaški mladini, da bi se posvetila omenjenim poklicem.

* **Ogrski katoliški shod** je bil odprt v Segedinu 29. pret. m. To je 9. deželni katoliški shod. Slovaki se ga niso udeležili. Pa tudi nimajo kaj iskati pri ogrskih „katoliških“.

* **Ruska vlada proti poljskim šolam.** „Den“ poroča, da je dala ruska vlada zapreti poljsko zasebno šolo v Piotrkovu blizu Varšave, kjer so se vršile nedavno tega velike pobratimske slavnosti med Čehi in Poljaki! Šola je obiskovalo 800 poljskih učencev. To je slovaška vzajemnost!

* **Madjarski jezik na bosanskih železnicah.** Iz Sarajeva poročajo, da je že izšla odredba, po kateri morajo vsi železniški uradniki v Bosni in Hercegovini znati madjarsko. List „Muslimanska svijest“ piše, da se v dobro obveščenih krogih govori, da je ta odredba delo Schnaeka, ravnatelja bosansko-hercegovaških železnic. Hotel se je s tem prikupiti Madjarom ter je predložil in izdal to odredbo.

Obrambni vestnik.

* **„Slomškova zveza“ na Brezjah** je zborovala dne 2. t. m. „Slovenec“ laže, da je bilo udeležencev 400, v resnici pa jih je bilo natanko 143. torej manj, nego ima „Zaveza“ letos novih članov. Izmed teh 143 je bilo 32 duhovnikov, 41 učiteljic in učiteljskih soprogov, 14 dijakov in 57 učiteljev in akademikov. Med zadajimi je bilo učiteljev kakih 25. Blamaža je bila torej popolna. Godba za veselico je baje kar pobežgala. Predsednik Jaklič je zabavljajl in rohnal, da se je vse kadilo. Kakor Peter Amianski je kričal na križarsko vojno proti nam. Bil je tako pobožen, da so se vsi čudili, celo Smrdel, ki mu je nevidna roka vedno pisala pred oči veliko sedmice. Tovariš Bregar je govoril o preosnovi dež. šol. zakonov. Odslej dobi nadučiteljsko mesto v Šiški vedno le kompetent, ki je bil v Kranjski gori druž mož. Tajnik Štrukelj je povedal, da gre do naprej in da ne marajo bogotajskih učiteljev, zato jih na Robu mečejo na cesto. Povedal je tudi, da bo kmalu večina kranjskega učiteljstva v „Slomškovi zvezi“.

* **Bojkot** je proglasil proti našemu listu in nam pred prestolom Matere božje na Brezjah neki „tovariš“ Pirnat. „Slovenec“ piše, da so temu pozivu in prelogu zborovalci viharno pritrjevali. Iz tega se da sklepati, da nas bodo krščanski naši tovariši odslej tudi družabno bojkotali. Dobro! Odslej je torej izključena nevarnost, da bi še kdaj prišli v dotiko s Smrdelom & comp.! Hvala za uslugo!

* **Kavaler!** „Slovenec“ nesramno napada tovarišice Marico Gregoričovo iz Trsta, ker se je brez njegovega dovoljenja udeležila shoda „Svobodne Misli“ v Ljubljani. Celibatarski kavaler je nasproti ženski tako sirov kakor ni noben kozji pastir. Morda bo le resnica, da pri „Slovencu“ čislajo samo take ženske, ki klofutajo — lastne moze! Tudi okus!

* **Slomšek** je bil prvi slovenski pedagog, ki ga tudi napredno učiteljstvo visoko spoštuje, ker je na pravi podlagi pisal in živel. Naši Slomškariji zlorabljajo njegovo čestito ime s tem, da so le na videz katoličani, v resnici so pa privesek klerikalizmu, ki z lažjo, obrekovanjem, hinavščino in zlorabo vere trosi med narod kugo nevere in nemoralnosti, ki ne priznava sedanjega šolskega zakona, ga imenuje brezverskega in svobodomiselnega samo zato, ker je iztrgana šola z učiteljstvom vred iz suženjske konkordatske dobe. Naša Slomškarija sili v suženjstvo nazaj, sili pod kuto tistim, ki od pamtveka na katoliški podlagi sedanje šolstvo smrtno sovražijo.

* **Ponižno vprašanje našim „Slomškarijem“.** Kaj bi se zgodilo s katoliškim duhovnikom, ki bi očitno rval zoper temeljne nauke krščanstva, ki so zanj verski zakoni, po katerih mora učiti in živeti, ki je prisegel pokorščino predpostavljeno, a nasprotuje vsemu? Tak duhovnik menda ne bi bil od tvojih sobratov spoštovan in ljubljen; preziran bi bil in skoraj gotovo tudi kaznovan. Našemu klerikalizmu je sedanji šolski zakon prokletstvo. Slomškariji so prisegli po njem učiti in se ravnati. Ali so taki učitelji vredni spoštovanja?

* **Zakaj se klerikalizem čudi razdoru, ki je med ljudstvom in večino učiteljstva?** Katoliškim abiturijentom piše „Slovenec“, da napredno učiteljstvo podira, kar dobra mati katoliška cerkev uči, zato so tako minimalni uspehi pri odgoji. Mi pa trdimo: Kakor dobra mati katoliška cerkev pravo uči, tako uči in odgojuje napredno učiteljstvo

in uspehi moderne šole niso minimalni, marveč velikanski na polju omike, napredka in odgoje. Ker pa napredno učiteljstvo uči in odgojuje, ni našemu klerikalizmu všeč, ker on ima vero le za sredstvo v dosegu svojega namena: za nadvlado in svoj trebuh! Napredno učiteljstvo se je postavilo po robu zlorabi vere, laži, obrekovanju in klerikalni kugi sploh, zato pa klerikalizem laže, da delamo razdor med ljudstvom — mi.

* **„Slomškovi zvezi“.** Na članek „Iz Slomškove zveze“ št. 196. „Slovenca“ odgovorjamo, da so trditve o „Slomškovi zvezi“ predrzne in gorostasno nesramne, s katerimi na vsa usta krivijo resnico sledeče: „Zahtevali ste sami načelnega pojasnila, pojasnilo je prišlo, a odgovora dati ne morete, ker resnico ubiti ni mogoče.“ Vrgli ste na nas navadnega klerikalnega blata namesto stvarnega odgovora, ki smo ga mi celo prosili. Bazume se, da se to klerikalno blato obsoja samo. Kar se tiče naprednega učiteljstva kot zaupnika liberalne stranke, naj blagovoli „Slomškova zveza“ vzeti na znanje, da je „Učit. Tovariš“ glasilo učiteljstva, pa ne liberalne, niti klerikalne, niti nobene politike. Kakšno stališče zavzema napredno učiteljstvo v politiki, to je zasebna stvar vsakega posameznega učitelja. Da niso Slomškariji bili zaupniki liberalne stranke, radi verjamemo, ker oni so zaupnik in privesek klerikalizma, ki šolstvo, učiteljstvo in šolski zakon smrtno sovražijo — na katoliški podlagi.

* **Za kaj se Slomškariji ne brigajo?** Odkar je naraslo število Slomškarijev na 160, so postali silno ponosni in izživajoči. Očitajo nam, da se ni čulo pri letošnji skupščini „Zaveze“ nič o narodni vzgoji dece. Predbacivajo nam, da smo krivi odpadništva ob mejah in da ne storimo ničesar pri narodnem obrambnem delu. O tem bi se dalo jako veliko govoriti, povemo za danes le toliko, da je napredno učiteljstvo na vsej črti narodno, zato ni treba narodne odgoje poudarjati na skupščinah, ker že itak stori vsak po svojih močeh svojo dolžnost v tem oziru. Vprašamo pa naše Slomškarije, kdo je kriv, da so se meje našega naroda, zlasti na Koroškem in na Štajerskem, preden je stopilo sedanje šolstvo na površje, tako jako skrčile? Ali niso bili duhovniki edini učitelji našega naroda več stoletij? Kje so bile naše narodne meje nekaj in kje so danes? Kdo ovira danes pot prodirajočemu sovražniku na mejah? Mar ne šola z našim narodnim učiteljstvom? Naši Slomškariji naj pri prihodnji skupščini uspešno rešijo preče vprašanje o narodni odgoji na mejah, naj to vprašanje tudi z delom izveščijo, potem se jim bomo vsi klanjali in jim čestitali. Dokler tega z dejanji ne pokažejo, naj bodo lepo tiho, ker so privesek oni politički struji, ki ji je prvobornik dr. Mahnič začrtal pot rekoč, da je narodnost — po ganstvo.

* **Da izvajamo konsekvence** na podlagi klerikalnih načel, vprašamo klerikalno javnost: Ali je sposoben in upravičen tisti človek, ki je tak brezverec in se o tem brezverstvu javno izraža: 1. da urejuje mladinski list „Mladost“, ki je namenjen mladinski vzgoji v krščanskem duhu na podlagi načel sv. vere; 2. da ustanavlja in vodi mladeniške organizacije, ki naj temelje na katoliškem temelju sv. vere; 3. da ustanavlja izobraževalna društva, ki zopet temelje na krščanskih načelih; 4. da organizuje srednješolsko dijaštvo na podlagi krščanskih načel; 5. da snuje telovadna društva, ki naj se bojujejo za sveto vero; 6. da je v uredništvu „Slovenca“, ki se bori le za pravo krščansko vero; 7. da z vednostjo klerikalne javnosti javno blati učiteljstvo in ga obmetava z brezverstvom; 8. da na „Dan goriškega krščanskega ljudstva in „Orlov“ sam ima javni govor, ki je popolnoma brezverski in mu ljudstvo celo pritrjuje; 9. da ta govor celo dobesedno natisne v „Slovencu“ št. 191. in tako javno pohujšuje ljudstvo z brezverstvom na podlagi klerikalnih „katoliških“ časopisov! — Popolen ateist — in vendar sme delovati med ljudstvom in to celo na klerikalno-krščanski podlagi! — Slomškariji, ali sedaj verujete, da je mogoče biti „klerikalno-ljudski-krščanski-naroden“ in vendar pri tem popolen ateist, brezverec? So li resnične in mogoče besede, ki smo jih pisali: „Ta fraza — krščansko učiteljstvo ne bo imponirala nikomur, ker vsakdo ve, da ni treba imeti niti trohnice krščanstva, da se ga proglasi za krščanskega učitelja, samo, da se na zunaj dela klerikalca.“ — Primer imamo tu na tipičnejšem klerikalcu! „Votle granate“ postanejo nevarne, a postanejo lahko še nevarnejše, če nas bodo dolgo blatili pred ljudstvom! Sedaj ima besedo G. Terseglav et comp.! Le pogum, uboga gmajna!

* **Tu si zapazil veliko število častite duhovščine,** več srednješolskih profesorjev, dijakov, videl pa tudi preprostega kmetiča — videl vteleseno demokratsko idejo. Zastopano pa je bilo na našem zborovanju tudi visoko pleilstvo. Posetile so nas princezinja Polignac in obe kneginji Salm. — („Slovenec“ o „Zmagujočem krščanskem učiteljstvu“ na Brezjah.) Le učiteljstva bolj malo, kajneda, „Slovenec“, saj so imeli celo za reditelja gimnazijskega abiturienta in orglal jim je tudi dijak, ki se je o njem najmlajši stari „Slomškar“ izrazil nazaj grede: „Bi bilo lahko bolje; pa še dol ga ni bilo spraviti!“

* **Krščanski učitelji,** ki jih združujejo krščanska načela, govore na svojih zborovanjih samo o svojih nasprotnikih, in o

tem, kako jih bodo ugonobili in jim škodovali. Seveda: nekateri ne poznajo niti božjih zapovedi, zlasti te in te ne! Ali naj povemo?!

* **Gospod Terseglav!** Ali ste primerjali članek našega lista št. 35. „Za učiteljsčnike“ z onim v „Slovencu“ št. 190.: „Zoper votle granate...“? Kdo piše resnico? Poučite svojega „Slomškarija“, ali pa vsaj popravite njegov članek tako, da bo odgovarjal resnici. Mi smo opisali zgolj fakta in objavili resnico! „Slomškar“ piše: „... pa je preumno in neverjetno, da bi se bil kd o izrazil tako neverno, kakor se ondi poroča...“ Pustite take, v z r a k u vjete race; so predebele in neokusne! Na ta lim se ne vjame danes nikdo več!“ — Če se spominjate, smo mi pisali o brezverstvu klerikalcev to-le: „Saj tudi Kristus ni bil nič drugega nego človek — učitelj, ki je učil ljudi bratstva, ljubezni in usmiljenja. Bil je pravi idealni socialni demokrat.“ In dalje: „... A tudi to, da je postala naša cerkev spričo vseh bojev, inkvizicije itd. tako barbarska, mora obsojati vsak misleč človek.“ — Bilo je to izgovorjeno na dan 25. marca 1908. l. — Spomnite se tega in povejte Slomškariju, da ste to „raco“ sami izpustili v zrak! Potem pa priznajte svojo nevernost in svoje brezverstvo, ki ga očitata nam!

Vestnik.

Eksekutiva narodno-radikalnega dijaštva opozarja na svoj III. narodno-radikalni shod v Ljubljani, ki se vrši od dne 16. do 19. septembra v Ljubljani. Shod posetijo v obilnem številu češki, hrvaški in srbski akademiki in zato je dolžnost vsakega somišljenika naše struje, da se shoda udeleži. Prav vladno vabimo pa tudi vse drugo napredno dijaštvo in naše prijatelje izven dijaških vrst. Prihodnji teden se razpošlje vabila in naznani natančni spored. — Vse one tovariše, ki se nameravajo shoda udeležiti, nujno prosimo, da že sedaj naznanijo to „Prosveto“ v Ljubljano (Mestni dom). — Ta shod obeta postati sijajna manifestacija naprednega slovenskega dijaštva v zvezi s hrvaškimi, srbskimi in češkimi dijaki. In takšna manifestacija je ravno sedaj potrebna, ko so klerikalci napeli vse moči, da zaslužijo tudi slovenskega akademika. Kakor je bil katoliških dijakov le shod ljudi, ki so se v svoji brez značajnosti zapisali hlapčevstvu in zatajili svoje najsvetejše ideale, tako naj III. shod narodno-radikalnega dijaštva pokaže, da še večina slovenskih akademikov ni v klerikalnih vrstah, ampak da so odločni z resnim delom in z značajnostjo priversti svoje ideje do zmage! Dolžnost vsakega naprednega dijaka torej je, da se tega shoda udeleži; slovensko inteligenco, posebe učiteljstvo, pa še posebe pozivljamo, da ne zamudi ob času shoda s svojim posetom pokazati našemu dijaštvu svojih simpatij in svojega priznanja. Učimo se od klerikalcev podpirati dijaštvo naprednega mišljenja! —

Slovenska kmetijska šola v St. Jurju ob juž. žel. bo odprta dne 15. oktobra t. l. „Narodni Dnevnik“ piše: Znano je že dovolj, kako krvavo potrebo smo občutili spodnještarski Slovenci po takem zavodu. Tej potrebi bo sedaj nekoliko odpomagano. Kmetijskim sinovom ne bo treba več pohajati v Grottenhof in Maribor, kjer bi bili le Nemcem v zasmeh in sebi samim na jezo. Ne bo treba več nekaj let posedati po šolskih klopek, ampak dana je našim mladeničem prilicnost, se v enem letu dokaj izuriti v stroki. Pouk se bo vršil namreč na strogo narodni podlagi, v narodnem slovenskem jeziku. Predmeti, ki se bodo predavali so: živinoreja, mlekarstvo, travništvo, poljedelstvo, sadjarstvo in gospodarstvo. — Upamo, da ne bo manjkalo naprednih kmetovalcev, ki bodo radi pomagali svojim godnim sinovom do boljše bodočnosti. Tem potom opozarjamo naše vrlo učiteljstvo, dijaštvo, sploh vse, kar se čuti zavednim, da vzpodbuja kmetovalce k strokovni izobrazbi. Razviti bi se morala bujna agitacija v to svrhu, da tudi nasprotniki uvidijo, kako potrebna nam je bila taka narodna šola. Mislimo, da tudi naše duhovstvo ne bo začutilo žalostne potrebe, v zadnjem trenutku svoje narodne pomoči ne samo odkloniti, ampak celo odločno proti delovati.

Razpisani štipendij. Na c. in kr. visoki šoli za živinodravništvo na Dunaju se ima podeliti devet državnih štipendijev v letnem znesku po šeststo kron, ki so namenjeni za civilne slušatelje štiritletnega tečaja na visoki šoli za živinodravništvo in ki jih podeljuje c. kr. ministrstvo za uk in bogočastje sporazumno s c. kr. poljedelskim ministrstvom, in sicer dva s 1. oktobrom 1909 in sedem s 1. januarjem 1910. — Prosilci za te štipendije naj vložijo svoje primerno opremljene prošnje pri rektoratu c. in kr. visoke šole za živinodravništvo na Dunaju najpozneje do 30. oktobra t. l.

Narodna šola v St. Rupertu pri Velikovem. V jeseni se bodo na šoli izvršile nekatere izpremembe, da bo pouk olajšan. Otroci se bodo razdelili; od četrtega razreda je poverjen pouk učitelju Pesku, dekliški oddelek oskrbuje še nadalje šolske sestre. Šolski vodja ostane še zansprej župnik Treiber.

Na sadjarski in vinorejski šoli v Mariboru bo v času od 20. do 25. septembra t. l. kurz o izkoriščanju sadja in ze-